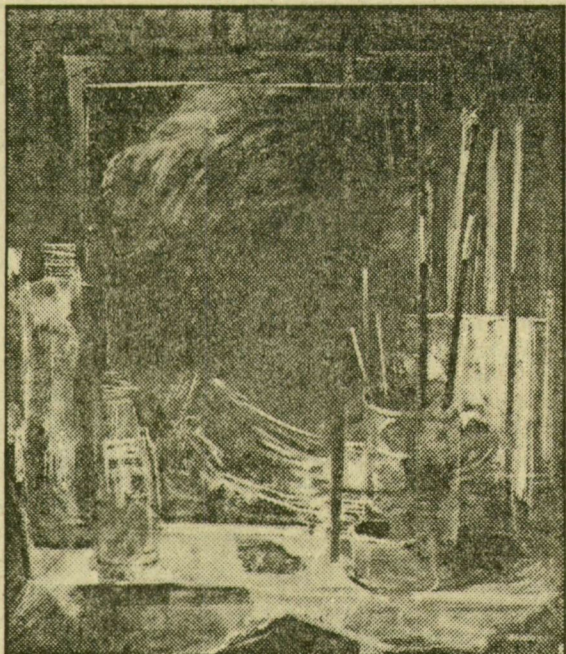
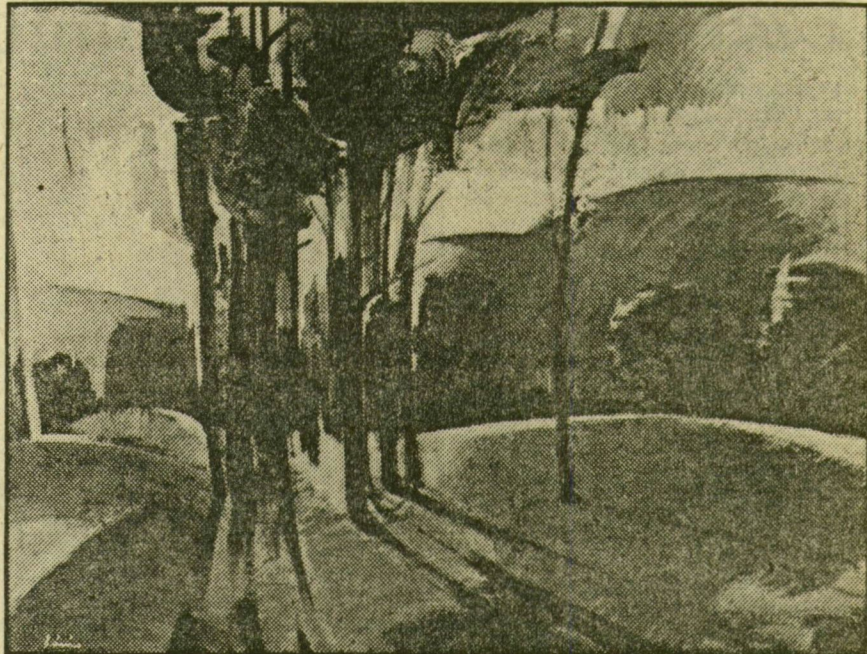

BAKACSI LAJOS: CSENDELET

KOTSIS NAGY MARGIT: MENET

LÁZÁR PÁL: FÁK

„Így látjuk mi”

SZEMELVÉNYEK EGY VITÁBÓL — ZÁRSZÓ HELYETT

„Sok-sok tanulsága lehet a mostani kiállításnak” — írta Szuromi Pál ezeken a hasábkokon, „jegyzeteket” fűzve a képtárban látható Szeged képzőművészete 1960—1985 című tárlathoz. Igaza lehet: korábban Tandi Lajos, majd — egy héttel ezelőtt — Tóth Attila írását olvashatták ugyanebben a tárgykörben. A kiállító alkotók közül Benes József grafikusművész juttatott el szerkesztőségünkbe kéziratot, amelyben nem szorosan a tárlatról szólt, hanem a szegedi képzőművészeti élet általa súlyosnak tartott, jelenlegi gondjait sorolta föl. A parttalanság veszélyének elkerülése végett — hozzájárulásával — Benes József írását rövidítve közöljük.

A szóban forgó kiállításról nyilvánítottak véleményét a képzőművész szövetség szegedi csoportjának január 19-i, hétfői ülésén részt vevők, művészek és meghívott vendégek. A színészklubban (amely a tervek szerint a jövőben — művészklubként — a város

képzőművészeinek is találkozó-barátkozó helye lesz) kibontakozott véleménycsere néhány részletét abban a reményben adjuk közre, hogy ily módon, a magunk eszközeivel segítünk: a szegedi képzőművészetről való további gondolkodásban, tanulságok kristályosításában, tennivalók meghatározásában, alkotáshoz kellő föltételek okos alakításában, végső soron — művészeti értéktérítésben. Mindeme dolgok elvégzéséhez megvannak a megfelelő „terepék”; alábbi összeállításunkkal a magunk részéről berekesztjük a tárlat apropóján kialakult vitát, józsi folytatást kívánunk az ímént említett „terepen”, s legfőként: jó műveket. Merthogy — ha tetszik, a vitában — az az álláspontunk, ezek nélkül, időtálló, mértékadó, jó művek nélkül lehet ugyan kiállítani is, vitázni is; de minek? Minthogy a szegedi kiállításon láthatni jó műveket — érdemes volt megrendezni; s esztétikailag értük-érdekükben — vitázni. Talán: ennyit.

Tóth Sándor szobrász:

Az 1967-es kiállítás szervezésére és rendezésére egy bizottság alakult, amely elég erőteljes szelekciót végzett... Talán most is értékcentrikusabban kellett volna válogatni. Együtt kellett volna szerepeltetni az ipar-és képzőművészetet. A képzőművészet nemcsak festészet. Nem értek egyet azokkal, akik a szegedi művészet felvirágzásának korszakát a 70-es évekre teszik, s azt mondják, a 70-es évek közepétől esett a színvonal. Miért? Szathmáry Gyöngyi, Tóth Valéria a 80-as években kapott Munkácsy-díjat. Fritz Mihály zsinórban nyeri a pályázatokat, Angliából jön ide művészettörténész, hogy írjon róla. A szegedi szobrászok országos, nagy kiállításokon szerepelnek. Miért nem veszünk itt tudomást róluk? A Dorogi—Erdélyi—Vinkler triumvirátusnál szerintem jelentősebb a Zoltánfy—Pataki—Novák hármas... Miért sírálnokozunk?

Fontos Sándor festő:

Végigmentem a három emeleten: jó, meleg érzés volt, hogy Szeged produkált valamit. Sokkal jobbak vagyunk, mint a hírluk. Egy-két kép megélt életművek vannak, sajnos, kevesen tudják. Nem kerülhetett ki minden arra érdemes, nincs hely...

Kalmár Márton szobrász:

Egyes alkotók nem kellő súllyal szerepeltek a kiállításon. Miért? A szegedi anyag sokkal gazdagabb, a szegedi művészet sokkal eredményesebb, mint amennyit a kiállítás mutat.

Lapis András szobrász:

A távolmaradásom oka technikai jellegű. Egyszerűen az történt, hogy a múzeumi dolgozók nem értek rá, amikor én, nem tudtunk összejönni... Egyébként lehet már tapasztalatunk arról, hogy az ilyen monstró kiállítások csődjét mi okozza. Azon túl, hogy a szervezőknek rendkívül nehéz a dolguk... De hogy az ilyen típusú kiállításokon fölmérhető legyen a „honnán, hová?”, ahhoz kell egy olyan ember, akinek nagyon határozott rendezési koncepciója van, és ehhez következetesen ragaszkodik. Ennek a valakinek 25 év távlatában ismernie kell mindenkit, min-

denkinek minden művét, a dolgok eredőit, a folytatást-folyamatot, a változások irányát, súlypontokat. De hát ki ez az egy ember? Ha nincs, aki vállalja, a kiállítás ilyen-olyan, amolyan, semmilyen lesz, senki sem töri magát, hogy részt vegyen. Különösen, ha szobrász, akinek ötvénszer is meg kell gondolni, mit önthet ki... A valóság dolgai, a jelen problémái iránti érzékenységünket hiányolják? Lehet nekem érzékenységem, ha nincs pénzem, ha nem tudok 15—20 ezret zsebből kifizetni. Hiszen a munkámat az országos kiállításra mégsem adhatom be gipszben. Kiöntöm, ezekért elszállítom Pestre, ha kizsúrízik, ugyanennyiért hozhatom haza, ha nem, akkor is, csak valamivel később. Ki bírja ezt? Mecenatúra? Csak akkor lenne az, ha nem az értékükön, napi áron, hanem sokkal többért, értékükön felül vennék meg a szobrokat. Hogy a következő is meg lehessen csinálni! Pénzről pedig azért kell beszélni, mert a szobrászat, a képzőművészet akkor is anyagigényes, ha úgy csinálunk, mintha ettől el lehetne tekinteni.

Hemmert János festő:

Érdekelne, a nyári tárlatra mennyi pénze megy el a városnak? És mi hasznunk van nekünk belőle? Mikor kapott szegedi művész nagydíjat? Tanulhatnánk a vásárhelyiektől...

Varga Mátyás díszlettervező:

1930-ban jöttem először ide, tősgyökeres szegedinek valom magamat, annak ellenére, hogy nem itt születtem. Harcolnunk kellene, akik itt élünk, hogy itteni kiállításokra benünket válogassanak be a zsűrik. A színházfelújítás során a képzőművészeti megbízásokat miért nem szegediek kapták? Most is nagyon vigyáztak, hogy szalonképes legyen ez a 25 évről számot adó tárlat... Jó lenne túlléni a kódokon és észrevenni, hogy milyen az életünk.

Dömötör János művészettörténész:

Nincs hálátlanabb feladat, mint visszatekintő kortárs kiállítást rendezni. Igazán jól ezt nem lehet csi-

nálni. Az ideális az lenne, ha a főművek közgyűjteményben, a múzeumban lehetnének... Az alkotók sem mindig elég lelkes közreműködők, a kortárs művészeti „tévkrítikákkal” is könyvtárakat lehetne megtölteni. A megmérésekre viszont szükség van. Hogy mégiscsak mennyire fontos a mostani kiállítás is, mutatja, milyen szokatlanul sokan jöttek el erre a beszélgetésre.

Kopasz Márta grafikus:

Innen hiányzik a művészettörténész társaság. Szegeden szükség van művészettörténet tanácsokra az egyetemen. Eszmei dolgokat csak esztétikailag

művelt kritikus tisztázhatna, ha nincs ilyen, a művész magára marad, az esztétikai bizonytalanságok közepette nem születnek valódi értékek.

Szuromi Pál művészettörténész, muzeológus:

A jó művészetet nem esztéták csinálják, hanem a művészek, kedves Márta néni... A szervezőkre mutogatni és koncepcióhiányra hivatkozni azért nem ildomos, mert kezdetben volt koncepció, de antidemokratikusnak mondták és elvetették. Kétségtelenül voltak szervezési hibák. Ilyen kiállítás előkészítéséhez legalább 6—8 mozgó, szervező ember kellene... Másfelől — miért finomkodjunk? — esztétikailag erőltet, amolyan közművelődési szintű a tárlaton szereplő munkák többsége... Nagyobb önismeretre és nyitottságra lenne szükség a képzőművészek körében.

Tandi Lajos kritikus:

Abban talán egyetérthetünk, hogy a korábbi időszakok tévedéseinek okai ma jó lenne megtalálni a valódi értékeket és azokat mecenálni. Az jól látszik már, hogy a beskatulyázási törekvésekről lemondhatunk, nem lehet és nem is kell „szegedi műhely”, „kolóniát”, karaktert számon kérnünk és erőszakolnunk, ha egyszer nincsen. Az utánpótlás is abszolút következtetleg, véletlenszerű. Nem valamely határozott eszmrendszer, látásmód és praxis igénye vonzza ide a képzőművészeket, egyszerűen a sorsuk-életük. A helyi értéktérítés sokszínűségével kell számolnunk, de nem szabad lemondani a másutt való megmérésekről, az

országos értékskálán elfoglalható hely felismeréséről. A helyi értéknek mindenképpen az országoshoz kell közelítenie. Ezért látszik szükségesnek vállalni a nivellálást, például egy ilyen áttekintő tárlat kapcsán. El kellene döntenie, ki szerepeljen akár tizenkettő, s ki csak három művel. Az is kíváncsi lenne, hogy ne csak az igényeket hangoztassuk, a problémákról is beszéljünk. A kapott feladatokat nem oldja meg mindenki a saját szintjén, a megbízásokat nem mindenki teljesíti időre. S ha ilyen okok miatt is elapadnak a feladatok — panaszkodunk. Mindenki a maga baját hajtogatja, azzal van elfoglalva, a képzőművészeti interpretációért kiáltó valóság mellett meg elnézünk... Mindegyik nem azért felhős az ég a város képzőművészeti élete fölött, mert nincsenek ma egyszerű alkotások. Vannak. Felhőben azért látja az ember a művészeti életet, mert nem elég nyitott, mert atomizálódott, értékzavarokkal, féltékenységekkel terhes.

Müller Józsefné tanácselnök-helyettes:

Hosszú évek óta most először vagyunk együtt ennyien, hogy megbeszéljük közös dolgainkat. Van mit. Azt javaslom, másik alkalommal tárgyaljunk a mecenatúra kérdéseiről, most csak annyit: nagyon nehéz mecenatúrát alakítani a tanácsnak — egyedül... kevés pénzzel. Együttműködéssel, nyílt szavú megbeszélések után mégis sok mindenben tudnánk segíteni egymásnak. Ha önk, egymás között, konszenzusra jutnak — sok lényeges dologban.

Örömök és ürömök

Rohan az idő, ahogy Szuromi Pál írja a katalógus előszavában. De érdemes egy rövid időre megállni és elgondolkodni az 1960-tól napjainkig megtett útról. A kiállítás értékelését most bízzuk az újságok, a rádió-televízió, folyóiratok kritikusaira. Annyit azonban elmondhatunk, örömünkre szolgál, hogy létrejött ez a tárlat. Nagyon ritkán adódik olyan rendezvény, ahol csak a szegedi képzőművészek szerepelnek. Meggyőződésem: mindannak ellenére, hogy mint csoportnak még nem sikerült az országos figyelem felkeltése, megérdemelné, hogy gyakrabban, legalább ötvenként a publikum elé lépjen. Városunkból néhány művész rendszeresen szerepel a legnagyobb hazai és külföldi kiállításokon. A dél-alföldi művészeti életben a szegedi a legnyitottabb. A kiállítások látogatói hozzászokhattak, hogy a szegedi alkotók munkái a jelenkori művészet rendkívüli összetettségét, a stílus-terekvések sokféleségét mutatják. Ennek csak örülhetünk.

Az örömbe azonban némi kis üröm is vegyül. Szomorú volt látni, hogy a megnyitón milyen kevesen voltak. Néhányan hiányoztak azok közül is, akiknek funkciójuknál fogva ott kellett volna lenniük. Miért van ez így évek óta? Talán nagyobb gonddal kellene szervezni a tárlatokat; legyen elő- és utóéletük. A meghívottak névsorát gondosan kellene előkészíteni és időben elküldeni. A megnyitót a hét legmegfelelőbb napján és időpontban, kellő tartalommal kellene rendezni, hogy tömegeket vonzzon; egy szóval a megnyitó esemény legyen városunkban. Nagyméretű plakátokkal, transzparenszekkel a város főbb útvonalain és a központban hívjuk fel a képzőművészetet kedvelő közönség figyelmét. A sajtó, a rádió és a tv csináljon előzetes reklámot, hozzájárulva a nagyobb érdeklődés felkeltéséhez.

A kiállítások utóélete is rendkívül fontos (pl. a kiállított művek időben és épségben való visszajuttatása közszőlővel kíséretében, hiszen fellépési díjat még a képzőművészeknek nem fizetnek.)

Mivel a városi tanácsnál többnyire kevés a pénz, a kép-

zőművészeti alkotások vásárlásába be lehetne vonni az üzemeket, vállalatokat és intézményeket is. Nagyon hiányzik városunkban egy állandó modern képtár — irigykedve látjuk, hogy más városok ezen a területen előttünk járnak. Lásd Pécs, Kecskemét, Szombathely. A kortárs képzőművészetet lehetne reprezentálni és itt be lehetne mérni a mai művészek helyét. A képtárban előadásokat, kisebb koncerteket, verses délutánokat, videovetítéseket lehetne tartani.

Hiányolom, hogy nagyon kevés középületeink külső falfelületeinek monumentális hatású művészi megmunkálása. Az új városrészek is rászorulnának a képzőművészek munkálkodására, gondolok itt a színekre, jelekre, jelzésekre, szoborra, csobogókra, szökőkútra, amely valamilyen karaktert adna a jellegtelenn, arc nélküli városnegyedeknek. A fejlődést a képző- és iparművészet, valamint az építőművészet szintézisében látom.

Ha városunk képzőművészetéről beszélünk, a kritikát is meg kell említeni. Mondhatom, hogy nem vagyunk elkényeztetve ezen a területen sem. Természetesen születnek a művészt munkájában segítő kritikák is. Sajnos nem minden esetben jelentkezik a szakmai hozzáértés, az elmélyült odafigyelés. Nehezményezem, hogy a sajtóban megjelenhet műkritika „jogosítvány” nélküli „szakértőtől” is.

Az amatőrök hídat kell hogy képezzenek a közönség és a hivatásos művészek között. Az amatőrök közül sokan (ez sokévi zsűrizések tapasztalataiból is mondhatom) saját értékítéletük alapján művésznek tekintik önmagukat. Legtöbbjük gyors sikert vár és idő előtti elismerést. Sajnos gyakran a sajtó is hozzájárul ehhez.

Városunkban mintegy 40 képző- és iparművész él és dolgozik. Úgy érzem, hogy ez a tehetség és tudásmennyiség közel sincs kellőképpen „kihasználva”. A képző- és iparművészetnek a mindennapi élet tartozékává kellene válnia városunkban.

BENES JÓZSEF